

Marek Vojtěch Řezanka

Domov na míru

Domov na míru

Přeji nám všem svornost, lásku, naději:
Aby šlo stavět – ne žít mezi sutí.
Abychom se, lidé, měli raději,
tak ať nás nikdo vzdát se nedonutí.

Přeji nám všem rozhled. Zmizí slepota.
Podejme ruku tomu, kdo se topí.
A ať holubička křídly třepotá,
kde vládne světlo, nepadají stropy.

Přeji nám výdrž, ať jsme silní v čase,
kdy temno houstne – aspoň často, zdá se,
přeji nám zpěv a hudbu klavíru.

Kde nezní Múza, promlouvá ryk zbraní,
přeji nám domov, kde nás neporaní,
domov, jenž bude stavěn na míru...

Na obzoru svítá

Přemítám, co že podstatné je
v adventním čase – na vánoční svátky:
Říkám si, kdo se neohřeje,
modlím se za svět, nebývale vratký.

Ne, hlavní není pojíst kapra,
hlavní jsou srdce, která za mír bijí.
Některé skvrny nelze zaprat.
Najdeme v sobě ještě energii.

Najdeme sílu hájit, co nás pojí,
chraňme tu krásnou různost na postoji.
Dejme si dárek, jímž je pluralita.

Nenechme zhasnout plamen, jenž v nás hoří,
nezvykejme si zvykat na příkoří.
Dost bylo válek – na obzoru svítá...

Do tepu vran

Advent se hrbí – chybí atmosféra,
jen vločka spadne – ihned začne tát.
Staleté vrby šeptnou u jezera,
že je prý snadné splynout v agregát.

Koleda nezní – v řevu houfnic vážne,
množí se hroby – mramor tiší pláč.
Slova jsou vězni v řeči nehorázné.
Granáty zdobí prasklý květináč.

Pod stromy leží místo darů tíha,
na nebi hvězda črtá do tmy kříž.
Když bláto sněží, úzkost v noře číhá.
Když se sen nezdá, prázdnota je blíž.

Cukroví lepí krví, která mládne,
zápach se vine jako černá nit.
Na větvích stěpy nejsou nenápadné.
Zvon krytý stínem
bude z lesa znít...

Nemohla spát...

Nemohla spát, tak psala do svítání,
o tom, jak stoupá pára z Vltavy,
o červnu, který minisukni shání,
o tom, co kostel mlze vypráví.

Záhadné okno dech večera chrání,
asi ho brzy zima ojíjí.
Umlklo srdce jedné milé paní,
pro niž sny byly prostí vojíni.

Nemohla spát, tak svěřila se básním.
S večerem v Praze na moment se zasním:
Veverka za strom najednou se schová.

Nemohla spát – snad ve snu žije nyní,
houslové tóny její jméno zmíní:
Dobrou noc navždy, paní Topinková...

Nejkrásnější z cest

Co že nám přeji v předvánočním čase?
Semknutí dřívě, nežli přijde pád.
Možná že svornost malicherná zdá se,
bez ní však každý skončí chycen v lase.
Budme si blíže – bude to hned znát.

Co že nám přeji? Samozřejmě teplo:
Bez něj i srdce zchvátí krutý mráz.
Aby nás do čel konečně již kleplo,
že je holt nutné vidět aspoň přes plot:
Ty oplocené bývá snadné zmást.

Přeji nám život – a ne živoření,
ať máme jídlo, léky – a též byt.
Ať kdo je slabší, na porážku není:
Za tím vždy stůjme, pevně, bez prodlení.
Toho, kdo týrá, nelze velebit.

Přeji nám volnost v dýchání i řeči,
aby i chůze dala se pak snést.
Ať vstanou ti, kdo nuceně teď klečí,
přeji nám šťastnou cestu do bezpečí,
přeji nám víc než právo na protest.

Přeji nám mír – ne krčení se v strachu,
kdy vše nám drahé spálí prudký žár.
Přeji nám moudrost – a ne sbírku tlachů,
a aby firmy nedoznaly krachu,
přeji nám spoje – a ne plno spár.

Co přeji dětem? Život bez úzkosti.
Myšlení, rozvoj, aby mohly kvést.
Naději přeji zemi, jež se postí,
a v níž je mnoho koutů bez radosti.
Přeji nám znalost, nejkrásnější z cest.

Aby rozum doprovázel cit...

Přeji nám všem, ať hlavně nejsme sami.
Ať nikdo není jako ten kůl v plotě.
Ať lidská srdce jsou nám drahokamy,
a ať nám bližní není hřebem v botě.

Přeji nám víru v to, co je v nás cenné.
Přeji nám světlo. Tma se rozestoupí.
Nechceme-li mít všechno rozvrácené,
jsou v první řadě třeba pevné sloupy.

Přeji nám zdraví – těla, duše, myslí,
aby byl člověk moudře nezávislý,
a ať nám význam lásky není skryt.

Přeji nám sílu v chvílích, jež nás tíží.
Přeji nám svět, jenž neskládá se z mříží,
a aby rozum doprovázel cit.

Další den

Je další den – a opět zádumčivý,
až na zem visí z nebe opona.
Je další den, jenž otupuje čivy,
a kdy se ten, kdo zdráv byl, rozstoná.

Je další den, jenž nic víc nepřináší
než tu šed', jež je zplihle beztvará.
Je další den, jenž rozbředlý je v kaši,
a v němž se nikdo o nic nestará.

Je další den, kdy sny a plány tonou
v chaosu, zmatku podchyceném sponou:
Je další den, jenž prsty proteče.

Přejme si, ať náš den je smysluplný,
ať naši loďku k břehu nesou vlny:
Stavíš-li, pevnou zem chtěj, člověče...

Bez míru...

Mír pro mě není obehnaná fráze,
ale snad ze všech hodnot nejvyšší.
Bez míru nemá cenu něco sázet.
Bez míru nikdo Múzy neslyší.

Bez míru stavět nerozumné zdá se,
neboť, co vznikne, válka rozboří.
Bez míru sny jsou jaksi všechny passé,
válčí-li se, jsou na nic doktoři.

Bez míru nelze druhým lásku dávat,
bez míru nic než strach se nezplodí,
strach, který škrtí jako stovka kravat,
strach širý jako moře bez lodí.

Bez míru těžko může těšit práce,
bez míru člověk radost nezíská.
Válka vždy nutí lidi vykrváct,
válka všem slovům dává želízka.

Kde není mír, tam lidé žijí v trýzni,
živoří s tím, že nic je netěší.
Ve válce marně po naději žízní,
ve válce je i talent veteší.

Bez míru ztratí smysl všechny plány,
bez míru nemá cenu vzdělání.
Ve válce vztahy jsou vždy zpřetrhány,
v ní se i touha ve smrt překlání.

Kde není mír, tam bují metastázy,
aniž se někdy někdo uzdraví.
Kde nezní smích, tam již mír dlouho schází,
kde nezní smích, kraj leží churavý.

Važme si míru. Že je nutný? Právě.
To, co vzduch, voda, světlo znamená:
Bez nich již zbývá jenom sepsat závěť,
kdy přijde nová doba kamenná...

Kéž by...

Jsou stále blíže tvrdé mantinely,
kde prostor mezi čím dál víc je užší.
Rostou a bují zdi, které nás dělí,
a cesty jinam, nežli k srázu, ruší.

Těsno je. Kdy že bude nejtěsněji?
Až povel k tichu nevymizí z uší,
v nichž zatím ještě slova o snech znějí.
Až umlkne, co zatím slabě buší.

Úzkost je mlha, která mozek halí,
úzkost je šero kráčející z haly,
o níž nám lhali, že je světlý sál.

Úzkost je pin kód k ubohému žití,
na němž než strach se nic víc neuchytí.
Kéž by náš svět už déle nehnisal...

Slova lan zbavená

Pro všechny píšu teď, kteří jsou opuštěni,
vydání napospas
a obklíčeni slovy,
z nichž roste chladná zeď,
přes kterou vidět není.
Pro ty, jimž mizí hlas,
že příběh nedopoví.

Co že jim toužím říct? Že nemusí být sami.
Vím, že je přešel smích
a úzkost rýhy vrývá.
Vidí svět z popelnic,
svět, jemuž páchne z tlamy.
Mohutná tíseň v nich
je nebývale tklivá.

Čekají hrozný pád – již zcela na okraji,
vydání ze všech sil,
ještě jim ústa lepí.
Jsou zvyklí pozbývat sny, jež jim zaorají.
Kéž by je neděsil
svět nebývale slepý.

Těm všem chci popřát svit, jenž přijde po temnotě,
a slova bez lana,
jež nevyřčené rdousí,
aby šlo uvařit i více, než pšouk v hmotě,

jež tráví, neslaná,
zažraná za licousy.

Poeta Villonovi

Jen krákor havranů se vznáší nad ruinami,
zdivo je zbořeně a dřevo na popel.
Bard se nám snažil říct, ať nejsme nikdy sami.
Bard, opět uvězněn, svou tklivou píseň pěl.

Až slzy tekly mu, když vyřkl svoje slova,
a jeho plnovous byl smutkem rozechvěn.
Kam půjde, chápal již. I že se těžko schová.
Tak rád by ještě hrál – tak rád by z těsných stěn.

Vždy věděl trochu víc – a to se nepromíjí.
Jde zemí spálenou – v něm oheň hoří dál.
Múzy spí v okovech, když zbabělci jsou v říji,
a kdy ryk přehluší, co mudrc povídal.

V něm ještě plane žár – když jiní zhasínali,
v bezduchých nástrojích se neprojeví cit.
Svět spíše vojska chce – a prázdné kardinály,
to jenom básníků je na něm deficit.

Čím více toho znal, tím trpěl víc. Však tiše.
Přesto se usmíval, když pro něj přišli si.
„Mě chrání znalost má – to nechcete však slyšet,
tam totiž nazí jste i s těmi kyrusy.“

Jen krákor havranů se vznáší nad mršinou.
Bard hledí do dálky – na jednu ze všech cest.
Své dráby popíchl, že se prý příliš šinou:
On v sobě jasno měl, co že chce nepřenést.

Ples přetvářky

Společnost hraje si – krajně pokrytecká,
na něco – iluzi, jež se směšně jeví.
Stažené závěsy kryjí špínu v neckách,
svázanost při chůzi – pásku na projevy.

Ti, kdo řvou o sketách, právě skety tlačí
s potleskem do křesel, jež jsou sametová.
Lež se jen proplétá střevem v počítači.
Malost se povznese – autentičnost schová.

Žijeme pod hesly, jež nic nepodpírá.
Žijeme pro klamy, na nichž mnohý staví.
Visíme, pokleslí, s hlavou netopýra
dolů – a pod námi nárek pronikavý.

Vše je tak umělé – lak to nezakrývá.
Množí se nánosy nabalené za rzí.
Faleš nám umele motor bez paliva.
Prázdnota klábosí cestou ke katarzi.

Zrakem je slepota – sluchem stěna hluchá.
Pohyby strnuly – rozkazy nám množí.
Vzdor křídly třepotá – normálem ho kuchá
ta nula od nuly, třená na rohoži.

Těsnost nám těsněji k poslušnosti sbalí.
Série stejnosti do oběhu míří.
Vybočit nesmějí z běhu do spirály,
v němž má být předností předklon v plné šíři.

Vybočit nemohou ztotožnění s rolí:
Tak si ji v představě utopicky zkrášlí,
aby šli bez nohou přes most, jenž se drolí,
aby se bezhlavě z něho vrhli v kašli.

Společnost chorá je – aniž si to přizná.
Uznána za zdravou na kapačkách sténá.
Hrozí pád z okraje – v dále zazní tryzna.
V pozadí nad hlavou vládne karanténa...

Vzájemnost nás spasí...

Rozkvetla zvůle, až strach v lidech zel.
Jedni si byli rovnější než druzí.
Člověk si mohl vybrat ze všech zel,
aby, když šel, ho provázela v chůzi.

Úpadek bujel – a hlad nemizel,
hry plné krve měly zmírnit srázy.
Hodnotou všeho byly peníze,
pro něž ti dole před pány se plazí.

Křivd bylo plno – norma byla z nich.
Smilstvo se ctilo – ze cti stal se hřích.
Morálka nikde – kde kdo sešel z trasy.

Najde se někdo, kdo převezme kříž,
aby byl bližním svojí láskou blíž?
Semknutí, lidé, vzájemnost nás spasí...

Nač těším se...

Nač těším se? Až přijde nádech jara:
Ledy roztají – a stromy budou kvést.
Zem se usměje – šťastně plnotvará.
Ptačích trylků tón je nejšťastnější zvěst.

Nač těším se? Na potůček, jenž zurčí.
Z nebe paprsek se mrakům bude smát.
Bahno zmizí pak – a les v chvilce tvůrčí
zeleň načrtne – beze všech dilemat.

Na něhu kapradí – a mlžně rosná rána,
která již zahladí rány, jež padly na nás.
Na v lipách bzukot včel – a louku, která voní.

Na polštář z orseje – a slzy magnólií,
na vzduch, v němž dobře je. V němž zášť se nerozvíjí.
Chci břeh, jenž zdivočel – těším se na cval koní...

Duše

Duše je kniha denně činy psaná,
sráží i zdvihá – je to jenom na nás.
Duše je světlo, které z temnot tryská,
a které četlo o nás všechno. Zblízka.

Duše je cesta z prázdna ke svědomí,
dovede kvést a jako květ se zlomí.
Pokladem zvu ji – málokdo ho hledá,
v čistotě bují – v špině strádá leda.

Duše je řeka, která nevysychá,
někdy nás leká – jindy plyne tichá.
Je něčím navíc – bez ní nejsme ničím,
jen prachem z lavic, jenž svou šedí ničí.

Duše je studna, která vodu dává,
a někde u dna nejvyšší je, pravá.
V duši strom roste, jenž v nás zakoření,
tak je to prosté – jako u stvoření.

Duše je písní, již nám život zpívá,
někdy nás tísní – vždy je působivá.
Duše nás bolí, když nás nemoc sžírá.
Je chrpou v poli – vůkol hlína širá.

Duše je hlasem, v němž se slova chvějí,
a který – zdá se, baží po naději.
Schopností přestát tupost, jež se množí
(falešná gesta). Duše je část boží...

Nemuset do klícky

Řádky jsou smazané – v mezerách klíčí glosy,
až bezmoc pramení tam, kde se vlévá zášť.
Kdo těch se zastane, kdo denně kříž svůj nosí
na slabém rameni, jež kryje starý plášť?

Sny dávno semleté do pytle ze stejnosti
nikdo snad nehledá – již dávno sešlo z nich.
Nic než jed nekvete – propast nic nepřemostí,
jen paměť, šereda – si neodpustí smích.

Trpký a hořce zlý vytváří táhlá echa,
krysy se rozlezly – a s nimi stoka spěchá.
Půda je spálená – a vzduch je toxický.

Však natruc pohromám vždy něco nové klíčí.
Já radost z toho mám, že zrod má plno příčin:
Naděje znamená nemuset do klícky...

Přemýšlejte o ní...

Devátý květen voněl ratolestí:
Dnes nám z té vůně zvláštní zápach zbývá,
zápach, v němž čtete, jakou barvu pěstí.
Zem bude dunět, jak se bortí zdiva.

Pomníky padnou, dračí zuby raší,
zuby, jež měly být již vytrhané.
Klesáme na dno v černohnědé kaši.
Uhnulo jmelí – šeřík suchem vzplane.

Vděk je dnes smytý krutou demolicí.
Ty, kteří padli – nikdo nevelebí.
Šíří se mýty, aniž smí se říci,
že je květ zvadlý – ten, co žehnal nebi.

Opět hřmí velmi – odkud dříve hřmělo.
Nohy jsou v šicích – ústa stejně křivá.
Na hlavách helmy nocí potemnělou
nutí se zřící zraku, jenž se dívá.

V médiích ostny místo něhy rostou.
Streicherův duch v stokách z mrtvých rázně vstává:
Má pohled zlostný – a řeč zrůdně prostou.
Kde kdo zášť loká – zbaven snů i práva.

Devátý květen den je, který voní.
Snad opět brzy vůně se nám vrátí.
Kamkoli jdete – přemýšlejte o ní:
Zemi, jež slzí do falešných statí...

Mám rád svou zem...

Mám rád svou zem, jež tolik protrpěla,
zemi zkoušenou, jež odpudí i vábí.
Zemi sráženou, jež spala, otupělá,
však i nezkrotnou, byť puls má často chabý.

Již mnoho stop v ní bylo zanecháno
v scvrklých uličkách – a v šumu smytém ze zdí.
Jez hrad probouzí – a nemusí být ráno.
Věže kostelní tká soumrak do souhvězdí.

Miluji zemi, která je mojí rodnou,
v níž dobře je mi, když most se s řekou shodnou,
když zkrátka zapadne do sebe to, co má.

Dojetí cítím, když zazní hudba lesa,
podstata bytí, kdy srdce nepoklesá,
však všechno záhadné svou láskou prozkoumá...

Odešla

Odešla statečná – se vzpřímenou hlavou,
žena, již vadilo kruté bezpráví.
Že v topných olejích litry krve plavou,
všimla si – s tím, že to vlada nespraví.

Psala vždy v souladu se svým charakterem,
vadila hrabivým s křivou páteří.
Paprsek vnášela v světě temně šerém,
byla tou, která se na zlo zaměří.

Odešla po boji, po vyhraných bitvách,
ať si ji průměrný, malý člověk, pitvá.
Odešla – zůstává – srdci lidí zvaná.

Její hlas bude znít, byť má ústa tichá.
Nářek je skutečný – mnoho z nás teď vzdychá,
smutných, že není tu Lorencová Jana.

Pro lásku boží

Je zvláštní doba – což je prostě znát:
Do války velet se dnes jaksi nosí,
a kdo by mír chtěl, je hned „dezolát“,
jenž neklaní se před symbolem kosy.

Zubaté nechce vlastní děti dát
pro blaho hodnot obalených krví.
Kdo trochu myslí, ví, že rychlý mat
dostane chudák vždycky jako prvý.

Nechtějme válku – to je jasný vzkaz.
Bojujme za mír. Lidi, prosím vás:
Jak to vše začne – pak se hroby zmnoží.

Nechtějme tupě čekat na rozkaz.
Kdo slouží válce, tomu zlomí vaz:
Vzdorujme, prosím, pro vši lásku boží...

Balada o dvou hlasech

Jeden hlas ptá se: „Zase przníš lidi,
které pak v črtách nikdo nepoznává?“
Druhý však praví: „No a? Ať to vidí,
hlavně když s nohou nesplete se hlava.
Jenom si kreslí“, druhý našeptává.
„Picasso nejseš, k čemu obavy.
Někdo se naštvě – jiný pobaví,
každému se holt umu nedostává.
I tak se líbit mohou postavy.
Hlavní je chuť – a duše dětsky hravá.“

První hlas špitne, že se trochu stydí,
a že svou hlavu v písku zahrabává.
Druhý se s klidem vydá k lodní přídi:
„Ještě že kresby nemají svá práva.
Já vím moc dobře, co vše ti to dává:
Uklidní tě to – přímo ozdraví,
zvláště zmaškaříš-li známé otravy.
Nečekáš metál – na nic ti je sláva.
Přátelé tě pak stejně pozdraví:
Hlavní je chuť – a duše dětsky hravá.“

Prvý hlas črty přímo nenávidí.
Chce dokonalé – pokus neuznává.
Názorem druhých úzkostně se řídí:
„Kreslení prostě není tvoje káva.“
Druhý hlas nato pouze odsekává,
ironický a mírně bodavý:
„Nejde ti o moc – ani o davy,
ministr nejseš. Tím se horší stává.
Pár tahů tužkou – to se opraví.
Hlavní je chuť – a duše dětsky hravá.“

Vždyť je to recept na svět bolavý:
Zmar v něm jen kvete, útisk, popravý.
Tak nebuď srabík, jenž se snadno vzdává.
Alespoň chmury člověk odplaví:
Hlavní je chuť – a duše dětsky hravá.“

Opona spadla...

Život je jinde – a s ním lehkost bytí,
nesnesitelná, když si žerty tropí,
kde směšné lásky smysl nepochytí.
Nesmrtelnost si zrovna plete copy.

V posledním máji majitelé s klíči
na rozloučenou valčík tančit stihli.
Zahrada širá – člověk duši líčí.
Truchlivý bůh má úsměv zcela zplihlý.

Že český úděl je jen ptákovinou?
Jakub a jeho pán se k sobě vinou.
Slova a pojmy do prázdna se derou.

Nebude smát se nikdo při setkání.
Dědickým sporům Janáček se brání.
Opona právě spadla za Kunderou...

Velebí ho včely...

Statečný muž – byl z podkarpatské Rusi:
Kobulej Vasil, hodnost plukovníka.
Nechtěl se smířit s nacismem, jenž dusí
cokoli dobré, co na světě vzniká.

Nespravedlivě přišel do vězení,
vždy ale věděl, kde a proč že stojí.
O Kyjev bil se – dodnes si ho cení.
Fastov či Žaškov sledoval ho v boji.

„*Otličnyj tankist*“ – jeho stopa přečká
i dobu temna, kdy je z hodnot břečka.
On věděl přesně, jakému zlu čelí.

Řád Jana Žižky z Trocnova ho zdobí.
Bojoval, aby méně bylo zloby:
Když kvete šeřík – velebí ho včely.

Vasilův odkaz

Nemohl přestat myslet na Borise,
držel ho pevně s posledními slovy:
Tankista zemřel – dál však žila mise,
Vasil byl rek – a vždy byl opravdový.
Vždy, když mu ulpěl pohled na synovi,
na muže vzpomněl – jak ho smrtka stíná.
Nenávist v lidech horší je než mina,
Kobulej Vasil – člověk zásadový,
toužil, ať světlo pravdy nezhasíná:
Ať hrůzu Lidic peklo neobnoví.

Jako by nebyl Amil bez Amise,
Vasil a Boris – a tank ocelový
tvořili celek – a jak dobře ví se,
takové pouto bývá nad okovy.
Plukovník Vasil ten byl, který poví,
z čeho že vzešla nacistická špína:
Špatné je, když se na zlo zapomíná,
to potom roste – a hned pravdu loví.
Varoval, ať vše znovu nezačíná:
Ať hrůzu Lidic peklo neobnoví.

Chtěl vidět zarůst svahy zcela lysé,
přál si moc, ať si děti v míru hoví.
Aby vždy dobré jídlo bylo v míse,
a aby s pláčem nechodily vdovy
manželům dávat kytky na hřbitovy.
Zaplakal by dnes, co zas ze dna vzlíná,
a jaká že se šíří rakovina.
Věděl, proč zrádcům nikdy nevyhoví.
Vyprávěl život. Že je doba jiná?
Ať hrůzu Lidic peklo neobnoví.

**Vasilův život nám všem připomíná,
Abychom stále vážili si klína:
Srdce mít nemá obal betonový.
Ignorance je surovostí vinna:
Lidické peklo se již neobnoví?**

Nezapomeňme na Vasila

Hodnoty? Ty se dnes již nenesí,
jen o nich kde kdo bez obsahu káže.
O recích nejsou žádné eposy,
hrdina dneška je vždy bez kuráže.

O to víc třeba myslit na pravé
hrdiny – čestné, věrné, zkrátka vzory.
Jenom ten, který s proudem neplave,
ukáže na to, jak ten proud je chorý.

Čím více smutek na nás dopadá,
čím víc je těsná naše ohrada,
hledejme světlo, jež si srdce přeje.

Chtějme být víc než kusy do stáda.
Současné prázdno vzory postrádá.
Připomeňme si pana Kobuleje...

Jenom pár stovek...

Jenom pár stovek – tak málo jich zbývá.
Kam vlastně jdeme? K myšlení nás nutí
svět, v kterém vládnou krutost, podvýživa,
a v němž je lidskost blízko vyhynutí.

Jenom pár stovek gazel ještě žvýká:
Zkousneme zkrátka, že další druh zmizí?
Vždyť se nás týká tato šlamastyka:
Recyklujeme jednu velkou krizi.

Pralesy řídnu, příroda se tenčí:
Musí být tristní tohle vidět zvenčí,
rány, jež člověk těžko zacelí.

Co se jim asi v hlavách odehrává?
Dívám se na ně (Jaká mají práva?):
Na Nanger dama – dančí gazely.

Mimořádný květ

Někdy je vidět blesky na návrší,
a někdy bouře zkrátka neustává.
Stane se občas, že rány jen prší,
a někde uvnitř sídlí bolest – tmavá.

Ztratila matku, přežila i syna.
Nebyla člověk, s nímž se osud mazlí.
Sinéad O'Connor denně připomíná,
jak je to těžké chtít vyhrávat nad zly.

Toužila chránit před člověkem Boha,
před pokrytectvím. Ta jsou všude mnohá.
Srážena stále – přesto pořád rovná.

V zahradě květy utrápeně vadnou.
Jeden má ale sílu mimořádnou:
Hlas, kterému se jiný nevyrovná...

Memento zhouby

Tlustoch a klouček – zvláštní označení:
Šestého srpna a pak tři dny nato
ze dvou měst nic víc než podhoubí není
pro hříby, jejichž výtrusem je atom.

V ohnivém sloupu zhoubu smrtka sklídí.
Proč se jen koukla zpátky žena Lota?
Ohromná síla statisícům lidí
v jedinou chvíli knot života smotá.

Zrůdný dech dějin opět v ústech dýmá:
Je nám snad málo jedna Hirošima?
Máme cíl cesty? Tak se ptejme, jaký?

Ptejme se sebe, jak se život cení,
a která zrůda žádá vyhrocení?
Ptejme se, kdo že spálil Nagasaki...

V temnotě

Kdo krále urazí,
toho jen díra čeká.
Že nejsou důkazy?
vždyť nejde o člověka.

Svíčka je sfouknutá:
Vosk stekl směrem k věži,
a ani nedutá.
Na vězni nezáleží.

Nikdo ho nehájí,
nikoho nezajímá.
Pach jako ve stáji,
kromě tmy vládne zima.

Průrva je děsivá:
Tou neprošli by tlustí.
Jak dlouho přežívá
ten, jehož dolů spustí?

Jen tma ho pohltí.
Naděje pro něj není.
Má zetlít do smrti,
uvržen do sklepení.

Kus žvance dostává,
sem tam mu něco shodí.
Je shnilá potrava.
Čas dole pozbyl hodin.

Někdo se pokusí
vrhnout se z výšky dolů.
Přál si být na kusy,
aby byl konec bolu.

Kosti má zlámané,
stále se ale plazí,
než konec nastane
po dlouhé anabázi.

Nikomu neschází,
nikdo ho nepostrádá.
Sám ve své nesnázi
na dno svých děsů padá.

Kostry těch předešlých
jsou tam s ním – vybělené.
Zle časy nepřešly.
Temno se opět žene.

Vězeň je pohřbený,
však stále ještě dýchá
a buší do stěny,
co chladná je – a tichá.

Jeho křik zaniká
v kameni zapomnění.
Strach, úzkost, panika.
Svůj osud těžko změní.

Ta s kosou otálí,
je zrůdně sadistická.
Sleduje zpovzdálí,
jak pořád žije – nicka.

Až jednou udeří,
a z vězně život svléká.
Zas hlídá u dveří
podstata středověká.

Houbařovo vyznání

Co že je mou velkou vášní?
Možná je to trochu zvláštní:
Moje srdce zaplesá
při výpravě do lesa.
V tom se mi pak tuze líbí,
když vidím růst v mechu hříby.
Hlavy mokré po dešti
sluníčko pak doleští.

Je to krása, je to milé,
užít si té vzácné chvíle,
kdy po mnohém příkoří
klobouček se vynoří.
Hnědý klobouk v trávě trůní,
pod smrčkem či na výsluní:
Je to symfonie pravá,
pro ten moment houbař vstává.

Úpěnlivá (věnováno obětem fašismu)

Křik dětí zněl – a zněl pláč žen,
pláč žen tak srdcervoucí.
Obzor byl černě zatažen,
že nepřipouštěl soucit.

Na přezce Trizub nesl zmar,
jenž řádil ve vesnicích.
Šířil se mor – a s ním i žár,
jenž lidskost dusil v plicích.

Kdo s morem splynout odmítá,
sekyru v hlavě cítí,
až vesnice je pobitá,
krev nevinných zem sytí.

Žalm slyšet byl ze školních stěn:
Ženy se s dětmi tísní.
Strach nevinných byl rozmístěn,
modlitba zněla v písni.

Smích granátů a střelba již
přervaly mnoho nití.
Hrob nemá jméno, nemá kříž,
svíčka zde nezasvítí.

Syrová krutost, zrudný hlen,
jenž všechno lidské dává,
byl v bílých kostech uchycen.
Dnes děs zas maže zprávy.

Z lebek byl val – a z kostí zed'
škleb hrůzy v jámě vztyčí.
Co burcovalo, mlčí teď
z těch nejvíc mrzkých příčin.

Zločin je skryt – kde není hlas,
jenž vraždy připomíná.
Snad ožíví se ještě včas,
než lebky s kostmi mnohých z nás
přikryje hnědá hlína.

Jsi tu s námi... (Věnováno Mirce a Jiřímu Kantovým)

Sedmdesát let ti dva byli spolu,
to u jiného jeho život čítá.
Při sobě stáli, když svět mířil dolů,
nesli se časem, když byla zem zbitá.

Stáli jak velké rozvětvené stromy,
čelili vichrům za mohutných bouří.
Ve dvou se snese, co jednoho zlomí,
když, vyděšený, oka nezamhouří.

Nadešel čas, kdy z rukou raší listí,
tělo, že kmen je dubu, brzy zjistí
a ptačí trylek smutnou zprávu šíří.

Skřivanův hlásek, plný žalu, pípá.
Jednou hned vedle dubu stane lípa.
Les dubu šeptá: Jsi tu s námi, Jiří...

Potřebný hlas

Svlékl pár slov, když zabučely krávy.
„Svobodni buďte“, nezlomený, říká.
Páteře faleš mnohé lidí zbaví.
Jedna je ještě k mání u básníka.

„Neměňte tváře v masky, milí blázni.
Maska vám totiž tu tvář rozežírá.“
Jeho hlas, zvučný, posmutněle zazní.
„Dno stále klesá – zradě chybí míra.“

Zůstat kým je – tam vprostřed hnoje – slíbí.
„Svobodu mějte dopustit se chyby.
Loučím se s vámi“ – zadívá se k nebi.

Ohnuté muže přemůže hlas děcka,
jež nemá v moci vlna pokrytecká.
Přesně ten hlas je velmi zapotřebí...

Drží nás nad vodou... (Věnováno Vašo Patejdlovi)

Až dlouhá cesta labyrintem světa
zblízka se koukne duši do očí,
až po schodech, jež nikdo neumetá,
v ztraceném ráji píseň pokročí.

Až nepřiznaná – někde na rozhraní,
hudba se k textu něžně přitulí.
Potom snad básník získá klidné spaní.
Co na tom, že čas je již minulý?

Zas tryská míza z fontán pro Zuzanu,
na důkaz lásky vyzpívané k ránu,
že nejsme zlí, náš elán vědět dává.

V naději voda nad vodou nás drží,
když všude kolem zeje na sto strží.
Chlapecký úsměv zůstal od Václava...

Příští sklizeň

Bahnitá voda lidskou mysl kalí,
štkali již mnozí – a dál budou štkát.
Rozum je prodán – myslet odvykali,
deficit hrozí, a s ním pusto, zkrat.

Most k srdci stržen – dějiny se valí,
dech hradby boří za kejhání hus.
V kloubech nám vrže – jak jsme strašně malí,
kapičkou v moři – pro jediné blues.

Fasáda zdání celá opadává.
Ostatky zdaní – hned po pohřbu práva:
Temno se blyští – fráze přesívá.

Nic než klas času v poli nedozrává.
Snad po něm z hlíny vyraší zas tráva:
Ať sklizeň příští není děsivá...

Stín a jeho vzkaz

Stín se ptá matek: Rodily jste těla,
jež anonymně leží na poli?
Bdělly jste v nocích u potravy děla?
Že žádná z vás s tím již nic nenadělá?
Ne, když vás dopis z fronty zabolí.

Pak už je pozdě, když vojíni padnou,
pozdě, když hlínou syna zahrnou.
V tu chvíli volbu nemáte – již žádnou,
když milovaní zkamení a zchladnou,
stanou se tečkou – sotva patrnou.

Stanou se křížem – jenom jedním z mnoha,
generál na něj sotva vzpomene.
Rozkazy zněly – příkázání strohá,
však ani jedno netěšilo Boha:
A srdce matky? Bylo zlomené.

Jeden byl mrtvý, druhý invalida,
zlatem se kochal ten, kdo zavelel.
To jenom chudák ví, co je to bída,
zvlášť, když se touha mocichtivých přidá,
a statný dub hned vydá za plevel.

Tvrdíte, že snad není na vybranou?
Je – ale dříve, než jsou po smrti.
Váš hlas je třeba, než vám slzy kanou,
dřív, než zní sbohem místo na shledanou,
dřív, nežli temno váš jas pohltí.

Stín se ptá matek: Je vám to snad jedno,
že vám váš poklad lotři ukradnou?
Odsudťe prosím, setbu bezohlednou,
dřív, nežli v sklizni vaše tváře zblednou.
Válka je vždycky vraždou úkladnou.

Dokud je šance, spojte svoje hlasy,
ať je i hluší slyšet dovedou.
Vzbuďte se vždy, když lhostejnost meč tasí.
Když neřád chrochtá – pro čestné jsou basy.
Nechtějte, ať je válka koledou.

Když to má smysl, ozvěte se, hodně.
Snad temný mrak se potom rozplyne.
Zkuste to dříve, než šlapete po dně,
povstaňte za mír – v jednu chvíli shodně.

Zabraňte, prosím, zkáze zločinné...

Ten, kdo již padl...

Ten, kdo již padl, nemá na vybranou,
rozhodly za něj dané povely,
aby byl zabit zatoulanou ranou,
možná jen pár dnů, že byl dospělý.

Ten, kdo již padl, nevrátí se zpátky.
Jen pokrytecky prázdné proslovy
uslyší mnohé utrápené matky,
stejně jak ženy, které ovdoví.

Synové, muži – chladné mají hroby,
zbrojaři zatím rozjíždějí lobby,
mocenské kruhy fronta neděsí.

Vznešené žvásty o hrdinném boji
Šíří ti, kdo se vzpoury bídných bojí:
Proto zvou čiré peklo nebesy...

Když vlci ovce ženou...

Pěšáky páni obětují v poli.
Mrtvým pak salvu pálí na počest.
Zbrojaře osud padlých nezabolí:
Zbrojař ví, že se válka musí vést.

Za národ? Za vlast? Kdepak ideály:
Pracháči chudé na smrt naženou.
Pro jejich zisky do bědných se pálí:
Pro jednu velmoc – mocí zkaženou.

Pro velmoc, jež si hraje na četníka,
aniž jí pojem „právo“ něco říká,
a jež se sama sotva zastaví.

Vznešené fráze na čest apeluji.
Drak svoji sklizeň zatím sčítá v sluji,
když ovce ženou vlci chvástají...

Osudový omyl

Kdo nejvíc vede nabubřelé řeči,
jak že je třeba velkých obětí?
Ten, který první chvátá do bezpečí,
zatímco jiným jatka posvětí.

Ten, který žádá oběť sebevětší,
až mnohé matky přijdou o děti,
svým ratolestem dává jinou péči,
o níž ten nuzný nemá ponětí.

Ten, který druhým o morálce hlásá,
sám se jen snaží urvat více masa.
Hodnoty?: Faleš, mstivost, bezpráví.

Prohrají všichni, kteří přesto věří,
že vlci mají místo srsti peří:
Důvěrou v lotry zlořád nespraví...

Jako svátost

V zelené klenbě rachot varhan hřímá:
Nebe se v změti křídla zamotá.
Vedle skob hvězdy zablyští se zpříma.
V skřípotu dveří mizí samota.

Vitráže lesa na perutě svítí.
K oltáři z kmenů pírko dopadá,
aby se v stínu uchytilo v síti,
jíž okraj pavouk opřel o záda.

Není to kostel, ani varhan hraní.
Kříž tvoří větve, které křídla chrání.
To prales tvoří ten chrám prastarý.

Chrám, v kterém krouží rovnou pod kopulí
ptáci, co nebe zobákem svým púlí:
Je to jak svátost hledět na ary...

Doslov

Další z básnických sbírek Marka Vojtěcha Řezanky, opět ilustrovaná Jiřím Staňkem, má od první do poslední básně jednotící tematickou linku: Apel na potřebu míru, na svět, kde se neválčí – a v němž je možné se rozvíjet a žít na plno, nikoli živořit a třást se, kdy vše bude rozmetáno na prach.

„Domov na míru“ lze vykládat hned dvojím způsobem – jednak jako domov vystavěný na mírovém soužití – a jednak jako domov zbudovaný přesně podle svých představ. Oba tyto motivy s v autorových textech prolínají – stačí zmínit následující básně: „Do tepu vran“, „Bez míru...“, „Nač těším se...“ či sonet „Pro lásku boží“.

Čtenář ale nalezne i básně s jinou tematikou, například „Baladu o dvou hlasech“, kdy si autor dělá legraci z vlastní výtvarné tvorby, „Duši“ či text věnovaný papouškům Ara, k nimž autor vyjadřuje svůj obdiv – „Jako svátost“.

Jak je již u autora zvykem, své básně pojímá jako zamyšlení i podklad k dialogu. Spojuje své niterné pocity s okolním děním, které ho ovlivňuje, jako ostatně každého z nás.

Některé básně doslova burcují – například „Stín a jeho vzkaz“ či „Úpěnlivá“. Jiné naopak čtenáře konejší a snaží se ho v nelehkých časech povzbudit, což je případ těchto básní: „Na obzoru svítá“, „Vzájemnost nás spasí“ či „Mám rád svou zem...“

Tato kniha je určena všem, kterým se nežije lehce – a kteří hledají pověstné světlo na konci temného prostoru. Snad se k nim z těchto řádků aspoň pomyslný paprsek prodere.

Svět na niti

Svět se zas brodí v nenávisné krvi,
jež tryská z tepen zrudně přervaných.
V soumraku rodin z očí spadnou brvy.
Bezcitnost klepe popel nirvány.

Bezcitnost buší, na čela nám tluhá.
Selekce vždy jen něco zachytí:
Jen něčí duši – a jen něčí muka,
když příchod hyen hlásí zabití.

Kdosi část světa balí do fólie,
intričky splétá tím, že něco skryje,
a cosi v sále silně nasvítí.

Divák pak jenom jednu scénu spatří.
Ty, kdo se ptají, léčí psychiatři,
proto svět stále visí na niti...